

Bruselj, 2.10.2013
COM(2013) 690 final

SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU IN SVETU
KREPITEV SOCIALNE RAZSEŽNOSTI EKONOMSKE IN MONETARNE UNIJE

SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU IN SVETU

KREPITEV SOCIALNE RAZSEŽNOSTI EKONOMSKE IN MONETARNE UNIJE

1. UVOD

Evropska komisija je 28. novembra 2012 sprejela načrt za poglobljeno in pravo ekonomsko in monetarno unijo (v nadaljnjem besedilu: EMU)¹, v katerem je predstavila vizijo za trdno in stabilno strukturo političnih, fiskalnih in ekonomskih elementov EMU. Evropski svet je na zasedanju decembra 2012 podprl razvoj socialne razsežnosti EMU, vključno s socialnim dialogom.

V ta namen je Evropski svet junija 2013 opozoril, da bi bilo treba okrepiti socialno razsežnost, in poudaril pomen boljšega spremljanja in upoštevanja socialnih razmer in razmer na trgu dela v EMU, zlasti z uporabo ustreznih zaposlitvenih in socialnih kazalnikov v okviru evropskega semestra za usklajevanje ekonomskih politik. Prav tako je izpostavil potrebo po boljšem usklajevanju politik zaposlovanja in socialnih politik ob polnem upoštevanju nacionalnih pristojnosti ter vlogo socialnih partnerjev in socialnega dialoga na ravni EU in nacionalni ravni. Tudi Evropski parlament je izrazil mnenje o prednostnih nalogah za doseganje prave EMU, zlasti s priporočilom o socialnem paktu za Evropo².

To sporočilo o krepitvi socialne razsežnosti je nov prispevek Komisije k razpravi o poglobljanju EMU, pri čemer Komisija upošteva, da je splošna socialna agenda stvar 28 držav članic. Prav tako je treba poudariti, da so tudi politike zaposlovanja in socialne politike v veliki meri v nacionalni pristojnosti držav članic. Komisija predlaga več pobud za krepitev socialne razsežnosti EMU, zlasti pa se osredotoča na tri vidike:

- i. okrepljeno spremljanje zaposlitvenih in socialnih izzivov ter večje usklajevanje politik;
- ii. večja solidarnost in ukrepi za zaposlovanje in mobilnost delovne sile;
- iii. okrepljen socialni dialog.

¹ Sporočilo Komisije „Načrt za poglobljeno in pravo ekonomsko in monetarno unijo – Začetek evropske razprave“, 28.12.2012. COM(2012) 777.

² Samoiniciativno poročilo EP „Na poti do prave ekonomske in monetarne unije“, predstavljeno 18. 10. 2012 (poročilo poslanke Thyssen).

2. KREPITEV SOCIALNE RAZSEŽNOSTI EMU

2.1 Skupna socialna razsežnost strategije Evropa 2020

Pogodbe Evropsko unijo zavezujejo, da pri opredeljevanju in izvajanju svojih politik in dejavnosti upošteva zahteve, ki so povezane s spodbujanjem visoke stopnje zaposlenosti, zagotavljanjem ustrezne socialne zaščite, bojem proti socialni izključenosti in visoko stopnjo izobraževanja in usposabljanja ter varovanjem človekovega zdravja (člen 9 PDEU).

S sprejetjem strategije Evropa 2020 se je socialna politika prvič znašla v središču gospodarske strategije EU. V tej strategiji je EU določila naslednje krovne cilje: povečanje stopnje zaposlenosti, zmanjšanje zgodnjega osipa v šolah, povečanje deleža ljudi s terciarno ali enakovredno izobrazbo in rešitev vsaj 20 milijonov ljudi iz primeža revščine. Ti cilji so osrednji del strategije EU za pametno, trajnostno in vključujočo rast in že oblikujejo socialne politike v EU. Ključni ukrepi in politike na ravni EU se že izvajajo, na primer sveženj o zaposlovanju iz aprila 2012, sveženj o zaposlovanju mladih iz decembra 2012 in sveženj o socialnih naložbah iz februarja 2013.

Pri določanju prednostnih nalog za ukrepanje na nacionalni ravni in ravni EU v letnem pregledu rasti želi Komisija zagotoviti, da države članice uskladijo proračune in politike, s čimer bi dosegle visoko stopnjo zaposlovanja in socialne kohezije. Komisija pri preverjanju gospodarskega in socialnega napredka vsake države članice EU v okviru evropskega semestra in pri pripravi priporočil za posamezne države članice za usmerjanje nacionalnih politik enkrat na leto opredeli glavne ekonomske in socialne izzive za EU in euroobmočje. Evropski semester zato zagotavlja primeren okvir za usmerjanje in spremljanje ekonomskih in socialnih reform držav članic. Poleg tega je odprta metoda koordinacije za socialno zaščito in socialno vključenost prispevala k usmerjanju strukturnih reform na področju socialnih politik.

Kriza je pokazala, da so gospodarske politike v nekaterih državah članicah nevzdržne, ter razkrila tudi strukturne pomanjkljivosti evropskega gospodarstva in upravljanja na ravni EU. Pri odzivanju na krizo je bil velik poudarek na izvedbi potrebnih strukturnih reform, zlasti v državah članicah, ki prejemajo finančno pomoč (t.i. države programa), širše pa tudi s priporočili za druge države.

Zaradi gospodarske krize je uresničevanje ciljev strategije EU 2020 težje, razmere na področju zaposlovanja in socialnih zadev pa se med državami članicami vse bolj povečujejo. Julija 2013 je bilo v EU-28 brezposelnih približno 26,6 milijona ljudi, od tega več kot 19,2 milijona v euroobmočju. Skoraj četrtina delovno aktivnih mladih v Evropi je brezposelna: julija 2013 23,4 % (5,6 milijona) v EU-28 in 24 % (3,5 milijona) v euroobmočju. Revščina in socialna izključenost od leta 2009 naraščata, zlasti v državah članicah v južni in vzhodni Evropi. V nekaterih državah so odpravljanje neravnotežij spremljali padec proizvodnje, povečanje brezposelnosti in zmanjšanje razpoložljivega dohodka, druge pa so se temu do zdaj do določene mere upirale. Slednje imajo praviloma boljše delujoče trge dela in zanesljivejše mreže socialne varnosti, poleg tega pa so izkoristile strukturne reforme, ki so jih sprejele precej pred krizo³.

Kljub vsemu je bil v teh težavnih razmerah dosežen napredek. Ukrepi za okrepitev ekonomskega upravljanja EU in lažje prilagajanje na nacionalni ravni so se izkazali za učinkovite ter tvorijo temelje za pospeševanje in podpiranje gospodarskega okrevanja in ustvarjanja delovnih mest. Za spopadanje s prihodnjimi izzivi je pomembno, da se okrepi

³ Evropska komisija, Pregled razvoja na področju zaposlovanja in socialnih zadev v Evropi 2012.

socialna razsežnost EMU in tako pridobi boljši vpogled v socialne politike in razvoj na tem področju.

2.2 Socialna razsežnost EMU

Za pravilno delovanje EMU je treba dokončati njene strukture upravljanja, da bo mogoče preprečevati in popravljati dolgotrajne razlike, ki bi lahko ogrozile finančno in gospodarsko stabilnost monetarne unije kot celote, našo blaginjo in s tem tudi evropski model socialnega tržnega gospodarstva. Zmožnost realnih ekonomskih prilagoditev je v monetarni uniji ključnega pomena. Kriza je razkrila pomanjkljivosti v delovanju monetarne unije, čeprav so bili sprejeti pomembni ukrepi za okrepitev ekonomskega upravljanja EU. Plačali smo zelo visoko ekonomsko in socialno ceno, saj so politične okoliščine vse prevečkrat prelagale potrebne reforme. Strukturne reforme za podpiranje zaposlovanja, konkurenčnosti in večjih socialno-ekonomskih priložnosti včasih začnejo učinkovati s precejšnjim zamikom in jih je v obdobju gospodarske recesije pogosto težko sprejeti, v obdobju rasti pa se ne zdijo tako nujne. Vendar ima nesprejetje potrebnih ukrepov lahko negativne učinke prelivanja in lahko zamaje gospodarske temelje monetarne unije kot celote. V skupnem interesu monetarne unije je, da se zagotovi pravilno izvajanje strukturnih reform, ki zadevajo zaposlitvene in socialne izzive, države članice pa se morajo pri tem podpirati.

Brezposelnost in socialni problemi pomenijo izgubo dohodka za velik del prebivalstva ali za družbo kot celoto. Prav tako zavirajo konkurenčnost in potencial za rast zadevnih gospodarstev, saj se zdajšnji in prihodnji človeški kapital premalo izkorišča in vanj premalo vlaga. Dolgotrajne socialne razlike in brezposelnost lahko tudi oslabijo politično in javno podporo ter ogrozijo stabilnost vlad in njihovo zmožnost za izvajanje preudarnih politik. Brez skupnega ukrepanja za pravočasno in učinkovito reševanje zaposlitvenih in socialnih vprašanj se lahko ustvarijo razlike, ki jih še dolgo ne bo mogoče odpraviti.

Socialno razsežnost EMU je treba razumeti kot zmožnost, da se z mehanizmi ekonomskega upravljanja in instrumenti politike opredeli, upošteva in obravnava problematična vprašanja in razvoj na področju politik zaposlovanja in socialnih politik v EMU. Krepitev socialne razsežnosti bi morala vsem državam članicam pomagati uresničiti njihov potencial za rast in zaposlovanje, izboljšati socialno kohezijo in preprečiti vse večje razlike, kar je v skladu s pogodbami in strategijo Evropa 2020.

Napredek je potreben na naslednjih področjih:

- povečanje zmogljivosti za spremljanje razvoja na področju zaposlovanja in socialnih zadev v EMU, da se zagotovi boljše usklajevanje pravočasnih in ustreznih političnih ukrepov;
- mobilizacija ukrepov in financiranja EU za učinkovito in trajnostno odpravljanje brezposelnosti (vključno z brezposelnostjo mladih) in socialne stiske;
- povezovanje ukrepov, sprejetih za večjo odgovornost in ekonomsko disciplino, z večjo solidarnostjo in finančno podporo;
- zmanjšanje obstoječih ovir za čezmejno mobilnost delavcev znotraj EU;
- krepitev vloge socialnega dialoga pri razvoju strategij na ravni euroobmočja in nacionalni ravni, z ustrežno vključitvijo socialnih partnerjev.

3. KREPITEV NADZORA ZAPOSLOSTIVENIH IN SOCIALNIH IZZIVOV TER VEČJE USKLAJEVANJE POLITIK

Ukrepi, s katerimi se je EU odzvala na krizo, so vključevali okrepitev ekonomskega upravljanja EMU in večstranskega nadzora, zlasti v euroobmočju. To je bilo opravljeno v okviru evropskega semestra za usklajevanje ekonomskih politik. S sprejetjem Uredbe št. 1176/2011 je bil uveden nov nadzorni mehanizem, namenjen preprečevanju makroekonomskih neravnotežij, ter določbe za njegovo izvajanje.

Kot je poudarjeno v načrtu Komisije, je bila EMU pregledana, vendar delo še ni končano. Čeprav so sistemi zaposlovanja in mreže socialne varnosti v prvi vrsti odgovornost držav članic, je za oblikovanje prave EMU s socialno razsežnostjo treba razviti ali okrepiti instrumente in mehanizme na področju politik zaposlovanja in socialnih zadev znotraj obstoječega okvira upravljanja.

Socialno razsežnost je treba bolj vključiti v nadzor makroekonomskih neravnotežij. Takšen napredek je potreben tudi na splošno v okviru evropskega semestra za usklajevanje ekonomskih politik, doseči pa ga je mogoče z okrepitvijo obstoječega okvira za usklajevanje politik zaposlovanja in socialnih politik. Z boljšim upoštevanjem socialne razsežnosti pri nadzoru makroekonomskih neravnotežij bi se izboljšalo oblikovanje politik, priporočenih državam, ki izvajajo makroekonomske prilagoditve.

Poleg tega je pomembno, da se zgodaj zaznajo veliki negativni premiki na področju zaposlovanja in socialnih zadev ter okrepi usklajevanje in spremljanje politik zaposlovanja in socialnih politik. Tako bi se zagotovili učinkoviti ukrepi in spodbudila konvergenca na teh področjih. Vzajemno učenje, izmenjava dobrih praks in primerjalna analiza na podlagi okrepljenega nadzora lahko pripomorejo k spodbujanju konvergence.

3.1 Okrepitev spremljanja razvoja na področju zaposlovanja in socialnih zadev v okviru makroekonomskega nadzora

Leta 2011 je bil uveden postopek v zvezi z makroekonomskim neravnotežjem (v nadaljnjem besedilu: MIP), s katerim je EMU dobila nadzorni mehanizem za preprečevanje in popravljanje resnih neravnotežij ter določbe za njegovo izvajanje. MIP zajema številna vprašanja, od zunanje vzdržnosti, konkurenčnosti, posojil in zadolženosti do cen sredstev in finančne stabilnosti. Za doseganje skupnega cilja zagotavljanja makroekonomske stabilnosti je treba pozornost nameniti vsakemu od teh vprašanj. MIP lahko zlasti pomaga preprečiti cikle razcveta in recesije ter obvladovati obdobja recesije, v katerih izgubo zaupanja v finančne trge, beg kapitala in splošno zmanjšanje finančnega vzvoda spremljata oslabljen gospodarska dejavnost in socialna stiska.

Nedavne izkušnje več držav euroobmočja kažejo, da škodljiva makroekonomska neravnotežja, ki so deloma povezana s povečano zasebno in javno zadolženostjo ter izgubo konkurenčnosti, močno ogrožajo možnosti za rast, zaposlovanje ter blaginjo zadevne države. Zato je ključnega pomena, da se možna tveganja zaznajo zgodaj in da se prepreči nastanek škodljivih makroekonomskih neravnotežij.

Do zdaj pri izvajanju MIP socialna vprašanja še niso bila neposredno obravnavana. Če bi bila, bi to prineslo več koristi: bolje bi razumeli tveganja takšnih neravnotežij v povezavi z brezposelnostjo, revščino in širšimi družbenimi posledicami; bolje bi razumeli socialne razmere med postopki prilagajanja; s pridobljenim znanjem bi lažje opredelili ukrepe za popravilo neravnotežij in čim bolj zmanjšali socialne posledice teh ukrepov.

MIP vključuje več korakov. Začne se z letnim poročilom o mehanizmu opozarjanja (v nadaljnjem besedilu: AMR) in preglednico kazalnikov. Sledijo posebni podrobni pregledi držav, za katere je bilo v prejšnjem koraku opredeljeno možno tveganje za nastanek neravnotežij. Na podlagi teh pregledov se izdajo priporočila za posamezne države in po potrebi pripravijo načrti popravljalnih ukrepov za države s čezmernim neravnotežjem. V obstoječem okviru nadzora makroekonomskih neravnotežij bi bilo treba bolj upoštevati družbene posledice neravnotežij, to pa bi dosegli z vključitvijo kazalnikov o brezposelnosti in socialnih vprašanjih v skupno analizo MIP.

V poročilu o mehanizmu opozarjanja je brezposelnost že med ključnimi kazalniki. Za boljše upoštevanje socialnih posledic makroekonomskih neravnotežij bi se lahko dodalo še omejeno število dodatnih zaposlitvenih in socialnih kazalnikov. V evropskem semestru 2014 bi lahko uvedli naslednje dodatne kazalnike (glej okvirno preglednico v Prilogi).

- i. stopnja aktivnosti;
- ii. stopnja dolgotrajne brezposelnosti;
- iii. stopnja brezposelnosti mladih (skupaj z deležem mladih, ki niso niti zaposleni niti vključeni v programe izobraževanja ali usposabljanja (NEET));
- iv. delež ljudi, ki jim grozi revščina in socialna izključenost (skupaj s tremi podkazalniki: delež ljudi, ki jim grozi revščina; delež ljudi, ki trpijo hudo materialno pomanjkanje; delež ljudi, ki živijo v gospodinjstvu z nizko intenzivnostjo dela).

Komisija, Evropski parlament in Svet bodo sodelovali pri izbiri teh kazalnikov.

Podrobni pregledi in drugi zadevni strateški dokumenti bi morali redno vključevati razdelke o razvoju na področju zaposlovanja in socialnih zadev v analizirani državi ter pri tem uporabiti širši nabor socialnih kazalnikov in analitičnih orodij od tistega, ki je vključen v preglednico kazalnikov AMR. Tako bi lahko pojasnili povezave med vse večjimi neravnotežji in socialnimi spremembami ter lažje oblikovali politike.

3.2 Oblikovanje preglednice ključnih zaposlitvenih in socialnih kazalnikov ter krepitev usklajevanja politik zaposlovanja in socialnih politik

Kot je navedeno v načrtu Komisije, bi bilo treba v okviru upravljanja EMU okrepiti usklajevanje in nadzor politik zaposlovanja in socialnih politik ter na teh področjih spodbujati konvergenco.

Evropska strategija zaposlovanja že 15 let zagotavlja okvir za usklajevanje politik za ustvarjanje delovnih mest, ki je podoben okviru za usklajevanje ekonomske politike in katerega cilj je prav tako doseganje skupno določenih, preverljivih in redno posodobljenih ciljev⁴. Strategija Evropa 2020 veliko pozornosti namenja zaposlovanju in socialni razsežnosti ter vsebuje posebne cilje na področjih zaposlovanja in zmanjševanja revščine. V osnutku skupnega poročila o zaposlovanju, objavljenega kot del Komisijinega letnega pregleda rasti, so analizirani zaposlitveni in socialni izzivi ter odzivi držav članic. Osnutek je podlaga za nadaljnjo analizo, nadzor in usklajevanje v celotnem postopku evropskega semestra⁵. Strategija Evropa 2020 na splošno zagotavlja učinkovit sistem ekonomskega upravljanja, ki je bil vzpostavljen za usklajevanje ukrepov na ravni EU in nacionalni ravni.

⁴ Glej sklepe predsedstva z izrednega zasedanja Evropskega sveta o zaposlovanju v Luxembourg 20. in 21. novembra 1997, odstavek 3.

⁵ Glej Uredbo 1466/97, kakor je bila spremenjena z Uredbo 1175/2011, zlasti oddelek 1-A o evropskem semestru za usklajevanje ekonomskih politik.

Na zasedanju Sveta EPSCO so ministri že izrazili pripravljenost⁶ za nadaljnje razvijanje obstoječih orodij spremljanja⁷ ter okrepitev večstranskega nadzora in usklajevanja politik s preglednico zaposlitvenih in socialnih kazalnikov.

Komisija za spremljanje razvoja na področju zaposlovanja in socialnih zadev predlaga oblikovanje **preglednice ključnih kazalnikov, ki se bodo uporabljali v njenem osnutku skupnega poročila o zaposlovanju**. Služiti bi morala kot analitično orodje za boljšo in zgodnejše prepoznavanje pomembnih zaposlitvenih in socialnih problemov, zlasti tistih, ki bi lahko imeli čezmejne učinke⁸. Ta preglednica bi vsebovala omejeno število ključnih kazalnikov o zaposlitvenih in socialnih gibanjih, ki lahko resno ogrozijo zaposlovanje, socialno kohezijo in človeški kapital ter imajo negativne učinke na rast in konkurenčnost držav članic. Vključena bi bila v osnutek skupnega poročila o zaposlovanju, da se zagotovi bolj usmerjena podlaga za okrepljen večstranski nadzor politik zaposlovanja in socialnih politik, poleg tega pa bi pomagala opredeliti tiste vidike razvoja, ki zahtevajo odločnejše odzive politike zaposlovanja in socialne politike⁹. S pomočjo naslednjih ključnih kazalnikov (glej okvirno preglednico v Prilogi) bi lahko dovolj zgodaj zaznali negativna gibanja in napovedali nadaljnje poslabšanje:

- i. stopnja in spremembe brezposelnosti;
- ii. delež mladih, ki niso niti zaposleni niti vključeni v programe izobraževanja ali usposabljanja (NEET), ter stopnja brezposelnosti mladih;
- iii. realni bruto razpoložljivi dohodek gospodinjstev;
- iv. delež delovno sposobnega prebivalstva, ki mu grozi revščina;
- v. neenakosti (razmerje S80/S20).

Branje preglednice ne sme biti mehansko, ampak mora podrobnejša razlaga podatkov temeljiti na obstoječih orodjih (prikaz uspešnosti zaposlovanja¹⁰, prikaz uspešnosti socialne zaščite¹¹, skupni ocenjevalni okvir¹² in dogovorjeni nabori podatkov, na primer evropska raziskava o delovni sili in statistični podatki EU o dohodkih in življenjskih pogojih).

Zaposlitveni in socialni kazalniki v preglednici bi morali zajeti ključne pojave za vsako državo in dovolj zgodaj opredeliti največje probleme, tj. še preden se zadevna država preveč oddalji od svoje nekdanje uspešnosti ali od ostalih držav EU. Preglednica bi pomagala zaznati ključne izzive na področju zaposlovanja in socialnih zadev v EU ter zagotoviti pravočasen odziv politike, s tem pa tudi dosegati cilje strategije Evropa 2020.

⁶ Pismo predsedstva Sveta, predsedniku Evropskega sveta o „socialni razsežnosti EMU“, s 15. maja 2013.

⁷ Prikaz uspešnosti zaposlovanja in prikaz uspešnosti socialne zaščite.

⁸ Celoten pregled je na voljo v Prilogi. Države članice ne bodo imele dodatnih obveznosti poročanja.

⁹ Skupno poročilo o zaposlovanju iz člena 148(1) PDEU mora sprejeti Svet in mora biti predloženo Evropskemu svetu. Izraz „skupno“ se nanaša na dogovor med Komisijo in Svetom, ustrezní nabor podatkov pa se obširno uporablja v okviru evropskega semestra.

¹⁰ Prikaz uspešnosti zaposlovanja je skupno poročilo Komisije in držav članic, katerega cilj je skupna opredelitev ključnih zaposlitvenih izzivov v vsaki državi članici. To se opravi s primerjanjem uspešnosti države članice z drugimi državami na podlagi statističnih podatkov (primerjalna analiza) in primerjanjem rezultatov v posamezni državi članici v različnih obdobjih. Prikaz uspešnosti zaposlovanja vsebuje tudi povzetek ocene skupnega ocenjevalnega okvira na desetih področjih, povezanih s trgom dela.

¹¹ Prikaz uspešnosti socialne zaščite je Svet oktobra 2012 potrdil kot metodologijo za spremljanje socialnih razmer v državah članicah EU.

¹² Skupni ocenjevalni okvir je podatkovna zbirka ključnih kazalnikov o trgu dela in socialnih zadevah, ki se uporabljajo za spremljanje razvoja v državah članicah na teh dveh področjih in napredka pri doseganju krovnihih ciljev. Je analitično orodje, ki temelji na nizu dogovorjenih kazalnikov na 11 področjih politike.

Za boljše spremljanje in upoštevanje razmer na trgu dela in socialnih razmer bi se morali o posebni preglednici zaposlitvenih in socialnih kazalnikov dogovoriti v razpravah med Komisijo in Svetom ter jo pripraviti še pred evropskim semestrom 2014. Ko bo Svet sprejel osnutek skupnega poročila o zaposlovanju, bo ta skupaj s predlagano preglednico kot del letnega pregleda rasti predložen Evropskemu svetu. Razprave o preglednici bodo potekale z Evropskim parlamentom in socialnimi partnerji.

Skupaj z okrepljenim spremljanjem razvoja na področju zaposlovanja in socialnih zadev v okviru postopka v zvezi z makroekonomskim neravnotežjem iz točke 3.1 bo preglednica ključnih zaposlitvenih in socialnih kazalnikov olajšala vključevanje zaposlitvenih in socialnih vprašanj v splošno politično okolje. Prav tako bo podlaga za dejavnosti Sveta in odborov pred spomladanskim zasedanjem Evropskega sveta.

3.3 Večje usklajevanje politik zaposlovanja in socialnih politik v okviru evropskega semestra

Treba je zagotoviti večje usklajevanje politik zaposlovanja in socialnih politik v okviru evropskega semestra. Za to je potrebna jasna skupna analiza ključnih dejavnikov, da se izpostavi najbolj nujni ukrepi in reforme, ki jih je treba sprejeti.

Za prepoznavanje izzivov posameznih držav članic ter primerjanje in razvrščanje njihove uspešnosti se trenutno uporabljajo tri orodja, tj. skupni ocenjevalni okvir, prikaz uspešnosti zaposlovanja in prikaz uspešnosti socialne zaščite. Končni cilj teh celovitih orodij je opredeliti in skupno zastaviti vrsto ključnih izzivov na področju trga dela in socialnih zadev, s katerimi se države članice srečujejo pri doseganju ciljev strategije Evropa 2020. Preglednica kazalnikov ne bi pomenila ponovnega poudarjanja ciljev politike v okviru te strategije, temveč bi bila namenjena odkrivanju sprememb socialno-ekonomskih razmer v EU, ki jih je treba podrobneje spremljati. Glede namena in značilnosti bi se dopolnjevala z navedenimi orodji za spremljanje.

Primerjalne analize in ocene uspešnosti, ki jih že zagotavljajo obstoječa orodja, bi bilo treba podpreti in nadgraditi, tudi v okviru dela odborov za zaposlovanje in socialno zaščito. Prikaz uspešnosti zaposlovanja vsebuje primerjavo uspešnosti držav članic z grafičnim prikazom najuspešnejših držav na podlagi statističnih podatkov, prikaz uspešnosti socialne zaščite pa vsebuje seznam dvajsetih ključnih socialnih kazalnikov, s katerimi naj bi dobili popolno sliko glavnih sprememb socialnih razmer v Evropi in opredelili „ključne družbene trende, ki jih je treba spremljati“.

S strateškimi smernicami, ki so zasnovane na podlagi najboljših rezultatov in v obliki podrobnih smernic ali priporočil Sveta (kot v primeru jamstva za mlade), se lahko pripomore k širjenju najboljših praks in k osredotočanju prizadevanj vlad in deležnikov na spopadanje z izzivi, pomembnimi za EU kot celoto. Z usmerjanjem v najboljše prakse in primerjalne analize se lahko prispeva k oblikovanju bolj dinamičnih trgov dela in spodbuja gospodarska rast, ki ustvarja nova delovna mesta.

Prek okrepljenega usklajevanja politik bi se lahko spodbujale najboljše prakse na področjih, kot so kakovost aktivnih politik trga dela, reforme za odpravljanje segmentacije trga dela in razvoj človeškega kapitala. Na področju javnih zavodov za zaposlovanje se bodo dobre prakse spodbujale prek mreže javnih zavodov za zaposlovanje. Komisija je v nedavnem predlogu o

krepitevi sodelovanja med javnimi zavodi za zaposlovanje¹³ predlagala splošni okvir za primerjalne analize in medsebojno učenje, ki bi omogočil koristno primerjavo uspešnosti javnih zavodov za zaposlovanje.

Dobre socialnovarstvene storitve, ki ljudem omogočajo sodelovanje v gospodarstvu in dostop do socialnih storitev, so prav tako pomembne za ohranjanje zdravih gospodarskih temeljev po vsej EU. Glede tega bi bilo prek odprte metode koordinacije možno še dodatno okrepiti izmenjavo najboljših praks na področju socialnih politik.

Pomembno je, da ta orodja dopolnjujejo novo preglednico kazalnikov na področju politik zaposlovanja in socialnih politik. Zato bo Komisija skupaj z Evropskim parlamentom in Svetom preučila načine za nadaljnjo krepitev usklajevanja politik na področju zaposlovanja in socialnih zadev z uporabo teh orodij kot dodatnega instrumenta v okviru evropskega semestra.

4. ODGOVORNOST, SOLIDARNOST IN VEČ UKREPOV NA PODROČJU ZAPOSLOVANJA IN MOBILNOSTI DELAVCEV

4.1 Večja solidarnost z okrepljenimi finančnimi instrumenti

Gospodarska kriza je povečala neenakosti in tveganje za dolgoročno izključenost ter hkrati močno omejila javno porabo. Države članice morajo zato določiti prednostne naloge za socialne naložbe in posodobitev socialnovarstvenih storitev. To pomeni, da morajo izboljšati strategije dejavnega vključevanja ter zagotoviti učinkovitejšo in uspešnejšo uporabo socialnih proračunov. Komisija je 20. februarja 2013 predstavila sveženj o socialnih naložbah, ki naj bi državam članicam zagotovil smernice za večjo učinkovitost, uspešnost in ustreznost njihovih sistemov socialne zaščite, s poudarkom na socialnih naložbah.

Pri razvoju resnične socialne razsežnosti je treba v celoti izkoristiti proračun EU za razvoj socialne razsežnosti EMU. Za obdobje 2014–2020 se je povečal obseg sredstev in programov. Evropska strukturna sklada in Evropski investicijski sklad bodo še naprej podpirali države članice pri izvajanju potrebnih reform in posodobitvi socialnih politik. Glavno vlogo bo še naprej imel Evropski socialni sklad (ESS), boljša ciljna usmerjenost sredstev EU v dobre zaposlovalne in socialne politike pri pripravi sporazumov o partnerstvu in operativnih programov za obdobje 2014–2020 pa lahko močno spodbudi rast v številnih državah članicah.

Novi program za zaposlovanje in socialne inovacije lahko pomaga širiti inovativne in stroškovno učinkovite ukrepe na področju zaposlovalne in socialne politike po državah članicah, Sklad za evropsko pomoč najbolj ogroženim pa bo zagotovil materialno pomoč ljudem, ki so v največji stiski. Evropski sklad za prilagoditev globalizaciji bo še naprej instrument za evropsko solidarnost z delavci, ki so jih prizadela množična odpuščanja zaradi sprememb v svetovnih in regionalnih trgovinskih tokovih.

Da bi državam članicam pomagali izvajati jamstvo za mlade v regijah, kjer brezposelnost mladih presega 25 %, je bila oblikovana pobuda za zaposlovanje mladih. Evropski svet je na junijskem zasedanju sklenil, da bi bilo treba sredstva v višini 3 milijard EUR s proračunske vrstice, namenjene jamstvu za mlade, zagotoviti že v letih 2014–2015 ter jih dopolniti z ustreznimi prispevki iz programov ESS v višini najmanj 3 milijard EUR. Jamstvo za mlade je dokaz velike politične zavzetosti za skupno spopadanje s ključnim zaposlitvenim in socialnim izzivom, s katerim se srečujejo samo nekatere države in regije, negativno pa vpliva na EU kot

¹³ Komisija je 17. junija 2013 predstavila predlog sklepa o boljšem sodelovanju med javnimi zavodi za zaposlovanje, ki bo omogočil koristno primerjavo njihove uspešnosti z uporabo primerjalne analize na podlagi dokazov.

celoto. Komisija trenutno prednostno podpira države članice pri oblikovanju izvedbenih načrtov za jamstvo za mlade in pričakuje, da bo končne različice načrtov in predloge finančnega načrtovanja prejela do konca leta 2013.

4.2 Več ukrepov na področju zaposlovanja in mobilnosti delavcev

Ključni vidik socialne razsežnosti EMU je vzpostavitev politik zaposlovanja, ki izboljšujejo odpornost trga dela, ohranjajo delovna mesta in konkurenčnost ter podpirajo ustvarjanje novih delovnih mest za nadomestitev tistih, ki so bila izgubljena zaradi gospodarskega prestrukturiranja. Kot je poudarjeno v svežnju o zaposlovanju iz leta 2012¹⁴, so za to potrebni podporni ukrepi na strani ponudbe in povpraševanja na trgu dela. Države članice bi morale hitro uresničiti svoje nacionalne načrte za delovna mesta, ob upoštevanju zadevnih priporočil za posamezno državo.

Eden najnujnejših izzivov na področju zaposlovanja je mladim pomagati, da vstopijo na trg dela in ohranijo svoj potencial kljub neugodnim gospodarskim razmeram. Evropa se je na to odzvala z dogovorom, da bi morala vsaka država članica uvesti jamstvo za mlade, ter zagotoviti sredstev v okviru pobude za zaposlovanje mladih za podporo izvajanju te ključne strukturne reforme. Hiter napredek na tem področju je bistvenega pomena za ohranjanje zdravega potenciala rasti v vseh državah in za ponovno vzpostavitev socialno-ekonomske konvergence v EU.

Poleg tega je splošno znano, da je prožnost faktorskih trgov bistvena za dobro delovanje monetarne unije. Čeprav je bil kapital zelo mobilan, so trgi dela pogosto ostali močno segmentirani. Za zagotovitev hitrega usklajevanja med ponudbo delovne sile in povpraševanjem po njej po vsej Evropi ter za povečanje zaposlitvenega potenciala je zlasti pomembno, da se izboljša zmožnost ljudi, da se zaradi zaposlitve preselijo znotraj in prek meja svoje države. Prosto gibanje delavcev je eden od temeljev EU in njenega enotnega trga. V EMU lahko mobilnost delovne sile do neke mere deluje tudi kot mehanizem prilagajanja v času nesomernih sprememb.

Vendar je čezmejna mobilnost znotraj Evropske unije še vedno nizka. Samo 2,6% prebivalcev EU se je preselilo v drugo državo članico. V euroobmočju je manj kot 4% delovno sposobnega prebivalstva državljanov druge države članice. Kljub temu pa je 10% državljanov EU že delalo v drugi državi članici, 17% pa jih načrtuje, da bodo v drugi državi članici delali ali živeli v prihodnosti. Trenutno nizko stopnjo mobilnosti delovne sile je mogoče pojasniti s številnimi dejavniki, med katerimi je nekaj kulturnih in družbenih (na primer jezikovne in kulturne ovire, trgi nepremičnin, družinske vezi). Drugi so povezani z uresničevanjem pravic, ki jih zagotavlja pravo EU, ter neustrezno podporo mobilnosti znotraj EU (različni sistemi socialne varnosti in davčni sistemi, različne poklicne kvalifikacije ter pravne ali upravne ovire).

EU je nekaj teh dolgotrajnih ovir že odpravila. Vzpostavila je sistem EU za priznavanje poklicnih kvalifikacij in sistem EU za koordinacijo dajatev socialne varnosti, s čimer je zagotovila, da mobilni delavci ne izgubijo pridobljenih pravic, če se odločijo za prečkanje meje. Komisija nadaljuje tudi delo v zvezi z dejavnostmi reguliranih poklicev, da bi se izboljšala svoboda ustanavljanja v storitvenem sektorju¹⁵.

Cilj nedavnega predloga Komisije za direktivo o ukrepih za lažje uresničevanje pravic v okviru prostega gibanja delavcev¹⁶ je izboljšati položaj mobilnih delavcev z zagotavljanjem,

¹⁴ COM(2012) 173 final.

¹⁵ Sporočilo Komisije „Ocenjevanje dostopa do reguliranih poklicev“, 2.10.2013.

¹⁶ COM(2013) 236 final.

da v državi gostiteljici lahko dobijo nasvete, informacije in podporo in da so jim v primeru diskriminacije na voljo posebna pravna sredstva.

Vendar je iskanje zaposlitve v drugi državi članici EU še vedno zapleteno in upravno težavno, lahko pa tudi negativno vpliva na pravice socialne varnosti posameznika. V poročilu o državljanstvu EU je Komisija države članice pozvala, naj v celoti izkoristijo veljavna pravila in omogočijo iskalcem zaposlitve, da do šest mesecev prejemajo dajatve za brezposelnost, ko iščejo zaposlitev v drugi državi članici¹⁷. Komisija namerava v letu 2014 predstaviti predloge za pregled poglavja o brezposelnosti v uredbah (ES) št. 883/2004 in št. 987/2009, da bi poenostavila postopke za dodelitev nadomestila za brezposelnost v čezmejnih primerih ter določbe naredila učinkovitejše.

Istočasno si morajo Komisija in države članice bolj prizadevati za zagotovitev nadnacionalnega usklajevanja med ponudbo delovne sile in povpraševanjem po njej, zlasti z nadgradnjo mreže EURES v vseevropsko storitev za zaposlovanje, usklajevanje ponudbe in povpraševanja na trgu dela ter posredovanje zaposlitev. V letu 2013 bo Komisija predstavila predlog za izboljšanje obravnave prostih delovnih mest in prijav na delovna mesta, podpornih storitev na področju mobilnosti za iskalce zaposlitve in delodajalce ter splošnega usklajevanja in vodenja strategij mobilnosti med državami članicami. Poleg tega je treba nujno odpraviti neusklajenosti med ponudbo in povpraševanjem po spretnostih za boljše predvidevanje potreb po spretnostih na trgu dela. To je namen pred kratkim vzpostavljene Evropske panorame spretnosti (*EU Skills Panorama*).

4.3 Poglobitev EMU: združevanje velikih ambicij z ustreznim načrtovanjem

Sedanja zgradba EMU je zasnovana na decentraliziranih nacionalnih fiskalnih politikah v okviru, ki ga določajo pravila. Stabilizacijska funkcija fiskalne politike se izvaja na nacionalni ravni v okviru pravil pogodb in Pakta za stabilnost in rast. Nacionalni samodejni stabilizatorji (nižji davčni prihodki in višji socialni izdatki v času upada gospodarske rasti) so lahko pod določenimi pogoji imeli pomembno vlogo blažilca šokov glede na razmeroma velik obseg socialnovarstvenih storitev. Vendar so v skladu s Pogodbo politike socialnega varstva (zlasti sistemi dajatev) večinoma nacionalna odgovornost, kar pomeni, da so zasnova, učinkovitost in delovanje samodejnih stabilizatorjev v pristojnosti držav ter se med državami članicami razlikujejo.

Načrt Komisije za poglobljeno in pravo EMU zagotavlja celostno vizijo, ki bo omogočila, da se na finančnem, fiskalnem, gospodarskem in političnem področju oblikuje trdna in stabilna arhitektura. Pomemben je tudi za razvoj socialne razsežnosti EMU. Načrt določa ukrepe, ki jih je po mnenju Komisije treba sprejeti kratko-, srednje- in dolgoročno. V tem procesu bi bilo treba ukrepe za večjo odgovornost in ekonomsko disciplino sprejeti skupaj z večjo solidarnostjo in finančno podporo. Nekateri potrebni ukrepi se lahko sprejmejo v okviru sedanjih pogodb, za druge pa bo treba sedanje pogodbe spremeniti in EU podeliti nove pristojnosti.

Za razvoj socialne razsežnosti EMU so zlasti pomembni naslednji vidiki, predstavljeni v načrtu.

Kratkoročno je Komisija predlagala oblikovanje instrumenta v okviru ekonomskega upravljanja EU in proračuna EU, ki bi bil ločen od večletnega finančnega okvira in bi podpiral ponovno uravnoteženje, prilagajanje in s tem rast. To je prvi korak pri vzpostavljanju močnejše fiskalne zmogljivosti, skupaj z bolj integriranimi mehanizmi usklajevanja politik.

¹⁷ COM(2013) 269 final.

Obstoječi okvir bi bilo treba okrepiti z izboljšanjem predhodnega usklajevanja večjih reformnih projektov in vzpostavitev instrumenta za konvergenco in konkurenčnost, da se zagotovi okvir za zaveze in podporo za pravočasno izvedbo strukturnih reform.

Finančna podpora bi se odobrila za svežnje reform, o katerih se sklene dogovor in so pomembni tako za zadevno državo članico kot za dobro delovanje EMU. Uporaba finančne podpore bi se opredelila kot del pogodbenega dogovora, sklenjenega med zadevnimi državami članicami in Komisijo. Instrument za konvergenco in konkurenčnost bi združeval tesnejše povezovanje ekonomske politike s finančno podporo, s čimer bi odražal načelo združevanja večje odgovornosti z večjo solidarnostjo.

Ta instrument bi lahko bil vzpostavljen s sekundarno zakonodajo.

Na podlagi instrumenta za konvergenco in konkurenčnost bi se fiskalna zmogljivost lahko postopoma tako okrepila, da bi zagotovila dovolj sredstev za podporo glavnim strukturnim reformam, tudi v velikem gospodarstvu v težavah.

Ne nazadnje bi se dolgoročno s postopnim združevanjem pristojnosti na evropski ravni glede suverenosti ter s tem odgovornosti in solidarnosti omogočila uvedba samostojnega proračuna euroobmočja, s katerim bi se zagotovila fiskalna zmogljivost euroobmočja za podporo državam članicam pri blažitvi pretresov. Centralni proračun bi pomenil instrument za stabilizacijo na ravni EMU za podporo prilagajanju asimetričnim šokom, povečanje ekonomske integracije in konvergence ter preprečevanje vzpostavitve dolgoročnih transfernih tokov. Na splošno bi skupni instrument v primerjavi s sedanjo ureditvijo lahko prispeval k večji moči stabilizacije. Obseg te fiskalne zmogljivosti bi bil v končni fazi odvisen od želene stopnje integracije in pripravljenosti za izvedbo spremljajočih političnih sprememb.

Skupni instrument za makroekonomsko stabilizacijo bi lahko zagotovil sistem zavarovanja za združevanje tveganj gospodarskih pretresov v vseh državah članicah, kar bi zmanjšalo nihanja nacionalnih dohodkov.

V najpreprostejši obliki bi stabilizacijska shema za blažitev asimetričnih pretresov lahko pomenila denarna neto plačila, ki bi bila v dobrih časih negativna, v slabih pa pozitivna. Preprosta shema bi tako na primer lahko določila neto prispevke/plačila držav glede na njihovo proizvodno vrzel (v primerjavi s povprečjem). Takšen sistem bi moral biti srednjeročno finančno nevtralen za vsako državo, odvisen pa bi bil tudi od velikosti države.

Druga možnost je, da bi shema temeljila na določitvi plačil iz sklada za določen namen, kar bi imelo proticiklične učinke (podobno kot pri sistemu nadomestil za brezposelnost v ZDA, kjer zvezni sklad do določene najvišje vrednosti povrne 50% nadomestil za brezposelnost, ki presegajo običajno trajanje, pod pogojem, da je dosežena določena stopnja brezposelnosti in ta še narašča). Shema bi lahko delovala na način, ki bi preprečeval „trajne transferje“ med državami. Povedano drugače, bi sheme morale biti zasnovane tako, da bi preprečevale, da je katera koli država predolgo neto plačnica ali neto prejemnica sheme.

Taki ukrepi bi zahtevali znatno spremembo Pogodbe, saj EU zdaj ni pristojna za njihovo sprejetje, niti za euroobmočje niti za EU kot celoto. EU ne more prevzeti proračunske odgovornosti držav članic. Trenutne pristojnosti EU so glede zaposlovanja omejene na spodbujevalne ukrepe, ki so namenjeni spodbujanju sodelovanja med državami članicami in podpora njihovega delovanja, ne vključujejo pa usklajevanja (glej člen 149 PDEU). Kar zadeva socialno varnost in socialno zaščito, je pristojnost EU omejena na sprejemanje direktiv, ki določajo najmanjše zahteve za sisteme držav članic, katerih temeljna načela in finančno ravnesje določajo države članice (glej člen 153 PDEU). Glede na trenutni okvir pristojnosti in sistem lastnih sredstev iz pogodb prav tako ni mogoče uporabiti klavzule o

fleksibilnosti iz člena 352, saj bi vzpostavitev sistemov za makroekonomsko stabilizacijo presegla splošni okvir sedanjih pogodb ter tako povzročila spremembo pogodb brez uporabe potrebnih postopkov. Z drugimi besedami bi ta zadnja faza zahtevala temeljno prenovu pogodb, ki bi jo, kot je podrobno navedeno v načrtu, morale spremljati tudi ustrezno politično povezovanje, da se zagotovita demokratična legitimnost in odgovornost.

5. KREPITEV SOCIALNEGA DIALOGA

Socialni dialog na ravni EU ima ključno vlogo pri spodbujanju našega socialnega tržnega gospodarstva, saj koristi tako delodajalcem kot delavcem ter gospodarstvu in družbi kot celoti. Za krepitev ekonomskega upravljanja je bistveno vključevanje socialnih partnerjev v razprave o politikah in v postopke odločanja. To ne le poveča občutek odgovornosti za politike in zagotavlja njihovo ustrezno izvajanje, ampak tudi krepi učinkovitost usklajevanja politik na ravni euroobmočja. Zato moramo nujno vlagati v krepitev socialnega dialoga tako na evropski kot na nacionalni ravni.

Socialni partnerji že imajo pomembno vlogo na nacionalni ravni, in sicer pri oblikovanju pravil trga dela in določanju plač. Prek tristranskih posvetovanj imajo velik vpliv na druge strukturne politike, na primer na področju socialne varnosti. Zlasti pri določanju plač so odnosi med delodajalci in delojemalci v EU različni in o tem, kako bodo organizirana pogajanja o plačah, odločajo države članice. Socialni partnerji imajo tudi ključno vlogo pri izvajanju ukrepov, kot so vajeništva ali ustrezno vseživljenjsko učenje.

Mehanizme vključevanja socialnih partnerjev v usklajevanje gospodarskih politik in politik zaposlovanja na ravni EU je mogoče še izboljšati.

5.1 Celovito izkoriščanje obstoječih ureditev

Socialni partnerji na ravni EU sodelujejo v makroekonomskem dialogu, ki poteka dvakrat letno, in dvakrat letno v okviru tristranskega socialnega vrha¹⁸ sodelujejo tudi v razpravi na najvišji politični ravni. Tako makroekonomski dialog kot tudi tristranski socialni vrh sta ključni priložnosti za vključitev socialnih partnerjev v evropski semester.

Komisija je prepričana, da je mogoče socialne partnerje še bolj vključevati v upravljanje EU in EMU, in to ob popolnem upoštevanju njihove avtonomije. Več bi bilo mogoče storiti, da se izkoristijo sinergije in dopolnjevanje med različnimi ureditvami, zlasti za spodbujanje doslednosti in preprečevanje vzporednih postopkov. Poročanje in spremljanje bi morala biti bolj sistematična, da se zagotovi boljša preglednost in komuniciranje ter racionalizira sestava zadevnih ureditev. Možnosti dvostranskega socialnega dialoga bi bilo treba še bolj izkoristiti in okrepiti zastopanost nacionalnih socialnih partnerjev pri vseh ureditvah, zlasti v Odboru za socialni dialog.

Obstoječe ureditve so se izkazale. O novih oblikah dialoga bi bilo treba razmišljati šele po skupni oceni njihove potrebnosti.

Makroekonomski dialog je forum na visoki ravni za izmenjavo stališč med predstavniki Sveta, Komisije, Evropske centralne banke in socialnih partnerjev na ravni EU. Vzpostavljen je bil prav z namenom spodbujanja rednega dialoga o oblikovanju makroekonomskih politik v euroobmočju. Makroekonomski dialog se odvija na dveh ravneh, politični in tehnični.

¹⁸ Srečanja tristranskega socialnega vrha obstajajo od leta 1997, uradno pa je bil vrh ustanovljen leta 2003 (Sklep 2003/174/ES) in je zdaj vključen v Lizbonsko pogodbo. Makroekonomski dialog je bil vzpostavljen leta 1999 na podlagi sklepov predsedstva (z zasedanja Evropskega sveta v Kölnu).

Politični dialog organizira država članica, ki trenutno predseduje Svetu (udeležijo pa se ga predstavniki naslednjih dveh predsedstev), pred tem pa se skliče tehnični pripravljalni sestank¹⁹.

Tristranski socialni vrh za rast in zaposlovanje je zagotovljen s členom 152 PDEU kot sestavni del socialnega dialoga na ravni EU. Njegov namen je zagotoviti socialni dialog na najvišji ravni med predsedstvom Sveta (in dvema naslednjima predsedstvoma), Komisijo ter predstavniki delodajalcev in delavcev. Srečanje na vrhu je organizirano v okviru medsektorskega dialoga. Dnevni red zato vključuje vprašanja, ki se nanašajo na vse gospodarske sektorje in delavce EU.

O politikah zaposlovanja in socialnih politikah se redno, in sicer dvakrat letno, razpravlja tudi na neformalnih srečanjih med Svetom za zaposlovanje, socialno politiko, zdravje in varstvo potrošnikov (EPSCO) ter socialnimi partnerji EU. Poleg tega Pogodba določa posvetovalni mehanizem med zadevnima odboroma in socialnimi partnerji EU (člena 150 in 160 PDEU).

5.2 Posvetovanje med evropskim semestrom

Institucije EU se vse strinjajo, da je treba socialne partnerje bolj vključiti v evropsko upravljanje, zlasti v okviru evropskega semestra. Avtonomijo socialnih partnerjev in različnost nacionalnih praks je treba spoštovati (v skladu s členom 152 in členom 153(5) PDEU), vendar je treba socialne partnerje vključevati v oblikovanje in izvajanje gospodarskih politik in politik zaposlovanja sorazmerno z razvojem mehanizmov za spremljanje in usklajevanje, če naj bo okrepljeno upravljanje EMU učinkovito in vključujoče. Posvetovanje s socialnimi partnerji na nacionalni ravni ima pomembno vlogo, zlasti pri sprejemanju nacionalnih programov reform in izvajanju priporočil za posamezne države članice. To posvetovanje je ključnega pomena za obravnavanje vprašanj v zvezi s trgov delu, pa tudi splošnih gospodarskih in socialnih vprašanj in politik.

Nedvomno je mogoče bolje izkoristiti trenutne evropske mehanizme socialnega dialoga, da bi bilo posvetovanje s socialnimi partnerji na ključnih stopnjah postopka odločanja na evropski ravni pravočasno in učinkovito. Za učinkovito posvetovanje je treba vanj vključiti tudi nacionalne organizacije socialnih partnerjev. To lahko deluje le, če bodo države članice v skladu z nacionalnimi tradicijami izboljšale tudi vključenost svojih socialnih partnerjev v razprave o tekočih reformah ter v njihovo oblikovanje in izvajanje na podlagi nacionalnih tradicij. Ureditve za razprave o priporočilih za posamezno državo članico s socialnimi partnerji naj bi določile nacionalne vlade v skladu s svojimi predpisi in praksami. Vendar bo Komisija vseeno spodbujala države članice, naj o izvajanju priporočil za posamezno državo članico in vseh pomembnih reformah razpravljajo s socialnimi partnerji ter njihova mnenja priložijo programom nacionalnih reform.

Predlog Komisije za izboljšanje trenutnega postopka posvetovanja:

Komisija se bo sestala s socialnimi partnerji EU pred sprejetjem letnega pregleda rasti, in sicer v okviru **Odbora za socialni dialog**, da pridobi njihovo mnenje o prihodnjih prednostnih nalogah in povratne informacije o rezultatih prejšnjega evropskega semestra. Glavne ugotovitve tega posvetovanja bodo predstavljene Svetu na oktobrskem tristranskem socialnem vrhu. Komisija bo svojemu poročilu o odnosih med delodajalci in delojemalci priložila skupna pisna mnenja socialnih partnerjev, o katerih bodo vpleteni predhodno razpravljali in se o njih dogovorili.

¹⁹ Tak okvir je določil Odbor za ekonomsko politiko.

Po sprejetju letnega pregleda rasti bo Komisija o tem pregledu in o skupnem poročilu o zaposlovanju organizirala razpravo s socialnimi partnerji EU in njihovimi nacionalnimi podružnicami, prav tako v okviru Odbora za socialni dialog. Cilj razprave bo spodbujati boljše vzajemno razumevanje pričakovanj in vzrokov za zaskrbljenost. Razprava se bo nanašala na preglednico ključnih sprememb na področju zaposlovanja in socialnih zadev iz navedenega poročila, ključne teme gospodarskih in socialnih reform, njihov potencial za zaposlovanje in socialno razsežnost ter njihovo usklajevanje. Po potrebi bo vključevala tudi izmenjavo mnenj o vprašanjih, ki neposredno zadevajo socialne partnerje, kot so plače ali sistemi kolektivnih pogajanj. Prejeta mnenja socialnih partnerjev bodo ustrezno razširjena. To posvetovanje bo dopolnjevalo izmenjavo mnenj med odboroma (Odbor za zaposlovanje in Odbor za socialno zaščito) in sekretariati socialnih partnerjev EU ter bo tako prispevalo k pripravi tristranskega socialnega vrha, načrtovanega za marec.

Tristranski socialni vrh bo še naprej srečanje na najvišji ravni med Komisijo, Svetom in evropskimi socialnimi partnerji za razpravo o politikah za rast in zaposlovanje. Glavna tema marčevskega tristranskega socialnega vrha bo evropski semester. Razprave bo pripravil Svet za zaposlovanje, socialno politiko, zdravje in varstvo potrošnikov (EPSCO). Pred političnim dialogom na visoki ravni bi bilo treba sklicati tehnični pripravljalni sestanek, ki naj bi ga organiziral Odbor za socialni dialog. Komisija bo predlagala spremembo sklepa, s katerim je bil ustanovljen tristranski socialni vrh, da bi ga uskladili z novim institucionalnim okvirom, vzpostavljenim z Lizbonsko pogodbo, ter celostno strategijo za rast in zaposlovanje iz Pogodbe.

Trenutno ureditev za tematske razprave v okviru Odbora za zaposlovanje (EMCO) in Odbora za socialno zaščito (OSZ) bi bilo treba razviti in racionalizirati. Postopek posvetovanja bi bilo mogoče dopolniti s priložnostnimi sestanki ali delovnimi dogovori za večje vključevanje socialnih partnerjev v razprave o pomembnih vprašanjih politik, ob upoštevanju njihovih posebnih odgovornosti in potencialne občutljivosti vprašanj zanje (npr. zaposlovanje mladih, plače, pokojninske in zdravstvene reforme).

Poleg tega bo Komisija na podlagi svojega poročila o odnosih med delodajalci in delojemalci v Evropi in prizadevanj evropskega observatorija odnosov med delodajalci in delojemalci v okviru Evropske fundacije za izboljšanje življenjskih in delovnih razmer (Eurofound) še naprej spodbujala spremljanje razvoja socialnega dialoga po vsej EU.

6. SKLEPNE UGOTOVITVE

Nedavne spremembe za krepitev ekonomskega upravljanja EU naj bi okrepile EMU, odpravile nekatere začetne pomanjkljivosti njene zasnove ter jo naredile bolj konkurenčno in sposobno za spodbujanje rasti. Po mnenju Komisije je razvoj socialne razsežnosti EMU bistven del tega procesa. Za to je treba razviti sposobnost trenutnih mehanizmov ekonomskega upravljanja in instrumentov politik, da upoštevajo in obravnavajo izzive, povezane s politikami zaposlovanja in socialnimi politikami v EU, ter tako pomagajo vsem državam članicam uresničiti njihov potencial za rast in zaposlovanje ter izboljšati socialno kohezijo v skladu s cilji EU.

Za dobro delovanje monetarne unije so potrebni prožni trgi in ustrezne institucije, ki naj bi obravnavale socialne razmere in zagotavljale ustrezne nacionalne varnostne mreže.

Socialno razsežnost EMU je mogoče okrepiti z boljšim usklajevanjem in spremljanjem politik in sprememb na področju zaposlovanja in socialnih zadev v okviru evropskega semestra,

uvajanjem in usmerjanjem ukrepov in sredstev za učinkovitejše odpravljanje socialne stiske, odpravo ovir za čezmejno mobilnost delavcev znotraj EU ter večjo vlogo socialnega dialoga.

Komisija se veseli sodelovanja z drugimi institucijami EU, državami članicami in socialnimi partnerji za doseganje čim hitrejšega napredka na tem področju.

Priloga: Okvirna razpredelnica za pregled ključnih zaposlitvenih in socialnih kazalnikov

(analiza v osnutku skupnega poročila o zaposlovanju za evropski semester za leto 2014)

KAZALNIKI	Stopnja brezposelnosti (v %)	Delež mladih, ki niso niti zaposleni niti vključeni v programe izobraževanja ali usposabljanja (NEET), ter stopnja zaposlenosti mladih (v %)	Sprememba realnega bruto razpoložljivega dohodka gospodinjstev	Delež prebivalstva v starosti 18–64 let, ki mu grozi revščina (v %)	Neenakosti (razmerje S80/S20)					
Ciljna populacija	aktivno prebivalstvo	mladi (18–24)	celotno prebivalstvo	delovno sposobno prebivalstvo	celotno prebivalstvo					
Vir podatkov in spremembe	anketa o delovni sili (spremembe letno)	anketa o delovni sili (spremembe letno)	nacionalni računi	anketa EU o dohodku in življenjskih pogojih (spremembe letno)	anketa EU o dohodku in življenjskih pogojih					
Utemeljitev za kazalnik	splošni razvoj trga dela, izguba proizvodnje in produktivnosti, konkurenčnost, socialna kohezija	izguba zaposljivosti in produktivnosti, ustreznost spretnosti in znanj, učinkovitost izobraževalnih ustanov in institucij trga dela, konkurenčnost, socialna kohezija	skupno povpraševanje, ustreznost dohodkov na trgu dela, učinkovitost shem dohodkov, ki so zagotovljeni s prispevki za socialno varnost	splošni razvoj revščine (poudarek na realnem dohodku revnih ljudi), socialna kohezija, šibitev človeškega kapitala	segmentacija trga dela in negotovost zaposlitve, enake možnosti, skupno povpraševanje in socialna kohezija					
Uporaba EPM, SPPM in JAF v podporo razlagi ključnih kazalnikov	Podrobna razlaga preglednice bo temeljila na celotnem prikazu uspešnosti zaposlovanja (EPM), celotnem prikazu uspešnosti socialne zaščite (SSPM) in celotnem skupnem ocenjevalnem okviru (JAF). <i>Za ponazoritev je spodaj navedenih nekaj primerov kazalnikov, ki kažejo, kako bi EPM, SPPM in JAF podprli razlago glavnih kazalnikov:</i> <table><tr><td>delež dolgotrajne brezposelnosti, stopnja zaposlenosti (m/ž, po starosti, usposobljenosti), neprostovoljna zaposlenost s krajšim delovnim časom / za določen čas, število prostih delovnih mest (triletno)</td><td>stopnja brezposelnosti mladih, deleži NEET po starostnih skupinah (15–18, 18–19, 20–24), stopnja zaposlenosti mladih, osipniki</td><td>prispevek dohodka iz dela (zaposlenih in samozaposlenih) k bruto razpoložljivemu dohodku gospodinjstev, realni stroški dela na enoto, stopnja prihrankov gospodinjstev,</td><td>Vztrajna stopnja tveganja revščine (v %), stopnja revščine, vrzel tveganja revščine, druge razsežnosti revščine: revščina zaposlenih, gospodinjstva brez delovno aktivnih članov, hudo materialno pomanjkanje, osebe, ki jim grozi</td><td>Kazalniki segmentacije (neprostovoljna zaposlenost s krajšim delovnim časom / za določen čas, prehajanje na trgu dela – po vrstah pogodb ali ravni plačila itd.), kazalniki drugih neenakosti na trgu dela (vrzel v</td></tr></table>					delež dolgotrajne brezposelnosti, stopnja zaposlenosti (m/ž, po starosti, usposobljenosti), neprostovoljna zaposlenost s krajšim delovnim časom / za določen čas, število prostih delovnih mest (triletno)	stopnja brezposelnosti mladih, deleži NEET po starostnih skupinah (15–18, 18–19, 20–24), stopnja zaposlenosti mladih, osipniki	prispevek dohodka iz dela (zaposlenih in samozaposlenih) k bruto razpoložljivemu dohodku gospodinjstev, realni stroški dela na enoto, stopnja prihrankov gospodinjstev,	Vztrajna stopnja tveganja revščine (v %), stopnja revščine, vrzel tveganja revščine, druge razsežnosti revščine: revščina zaposlenih, gospodinjstva brez delovno aktivnih članov, hudo materialno pomanjkanje, osebe, ki jim grozi	Kazalniki segmentacije (neprostovoljna zaposlenost s krajšim delovnim časom / za določen čas, prehajanje na trgu dela – po vrstah pogodb ali ravni plačila itd.), kazalniki drugih neenakosti na trgu dela (vrzel v
delež dolgotrajne brezposelnosti, stopnja zaposlenosti (m/ž, po starosti, usposobljenosti), neprostovoljna zaposlenost s krajšim delovnim časom / za določen čas, število prostih delovnih mest (triletno)	stopnja brezposelnosti mladih, deleži NEET po starostnih skupinah (15–18, 18–19, 20–24), stopnja zaposlenosti mladih, osipniki	prispevek dohodka iz dela (zaposlenih in samozaposlenih) k bruto razpoložljivemu dohodku gospodinjstev, realni stroški dela na enoto, stopnja prihrankov gospodinjstev,	Vztrajna stopnja tveganja revščine (v %), stopnja revščine, vrzel tveganja revščine, druge razsežnosti revščine: revščina zaposlenih, gospodinjstva brez delovno aktivnih članov, hudo materialno pomanjkanje, osebe, ki jim grozi	Kazalniki segmentacije (neprostovoljna zaposlenost s krajšim delovnim časom / za določen čas, prehajanje na trgu dela – po vrstah pogodb ali ravni plačila itd.), kazalniki drugih neenakosti na trgu dela (vrzel v						

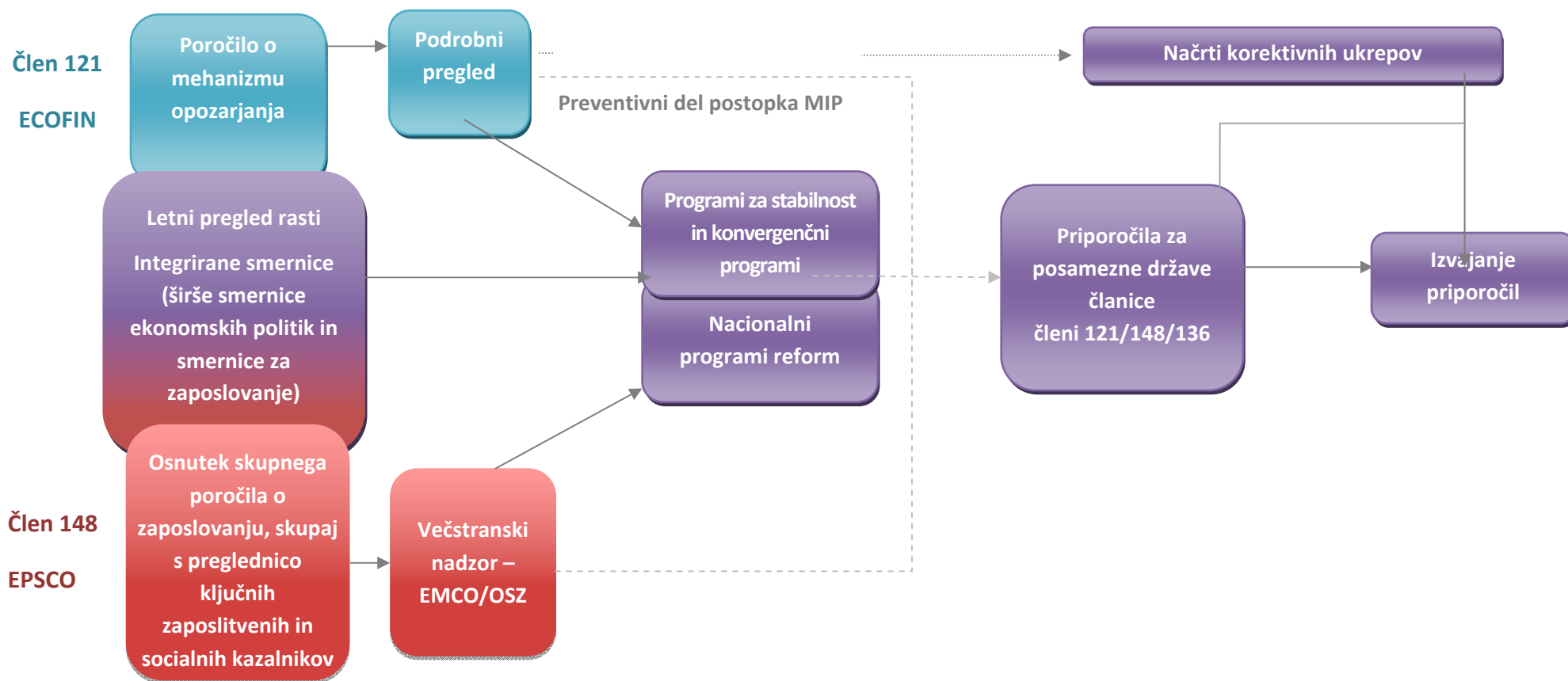
	povprečje), drugi kazalniki dosega aktivnih politik na trgu dela		razmerje med dolgovi in dohodkom gospodinjev, stopnja pokritosti z nadomestili za brezposelnost	revščina ali socialna izključenost, po starostnih skupinah (revščina otrok, aktivnega prebivalstva, starejših)	stopnji pismenosti – PISA), razlika v plačilu med spoloma, dohodkovna neenakost (brez brezposelnih)
--	--	--	---	--	---

Priloga: Okvirna razpredelnica dodatnih pomožnih zaposlitvenih in socialnih kazalnikov iz poročila o mehanizmu opozarjanja

KAZALNIKI	Stopnja aktivnosti (v %)	Stopnja dolgotrajne brezposelnosti (v %)	Stopnja brezposelnosti mladih (v %)	Stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti (v %)
Ciljna populacija	delovno sposobno prebivalstvo (15–64 let)	aktivno prebivalstvo	aktivno prebivalstvo v isti starostni skupini (15–24 let)	celotno prebivalstvo
Vir podatkov/spremenbe	Eurostat, anketa o delovni sili / raven in razvoj skozi čas	Eurostat, anketa o delovni sili / raven in razvoj skozi čas	Eurostat, anketa o delovni sili / raven in razvoj skozi čas	Eurostat, anketa o dohodku in življenjskih pogojih / raven in razvoj skozi čas
Utemeljitev za kazalnik	Dopolnjuje stopnjo brezposelnosti, saj prikazuje s tem povezane tokove iz aktivnosti v neaktivnost in obratno. Omogoča proučitev strukturnih ovir, ki odvrčajo od iskanja zaposlitve, ter „malodušja“ zaradi dolgotrajne brezposelnosti, neprijavljenega dela, zaposlitve v neformalnem sektorju in podzaposlenosti v kmetijstvu.	Opozarja na strukturne težave na trgu dela, npr. na neusklajenost med pridobljenimi kvalifikacijami in povpraševanjem po njih ter vrzel med tistimi, ki so vključenimi na trg dela, in tistimi, ki so iz njega izključeni. Kaže na zmanjšane možnosti za ponovno zaposlitev in povečano tveganje ujetosti v brezposelnosti.	Meri težave, s katerimi se srečujejo tisti, ki se zgodaj vključujejo na trg dela, in tisti, ki se po možnosti vključujejo na trg dela nizko kvalificirani; dolgotrajna brezposelnost na začetku poklicne poti ima lahko dolgoročne posledice na prihodnje možnosti zaslužka in povezanost s trgom dela.	zbirni kazalnik, ki zajema različne razsežnosti revščine

Dopolnilni kazalniki	/	/	delež mladih posameznikov, ki niso niti zaposleni niti vključeni v programe izobraževanja ali usposabljanja (NEET), v celotnem prebivalstvu v starosti 15–24 let	sestavni elementi: stopnja tveganja revščine, ki prikaže relativno revščino, stopnja hudega materialnega pomanjkanja, ki prikaže absolutno revščino, osebe, ki živijo v gospodinjstvih z nizko intenzivnostjo dela
----------------------	---	---	--	--

Krepitev spremljanja in nadzora zaposlitvenih in socialnih izzivov v okviru evropskega semestra

Oktober: tristranski socialni vrh, jesensko zasedanje Evropskega Sveta

November: makroekonomski dialog, Komisija objavi letni pregled rasti, poročilo o mehanizmu opozarjanja, osnutek skupnega poročila o zaposlovanju

Februar/marec: ECOFIN & EPSCO, makroekonomski dialog, tristranski socialni vrh, spomladansko zasedanje Evropskega sveta

April: dokončanje programov stabilnosti ali konvergenčnih programov ter nacionalnih programov reform (z udeležbo nacionalnih socialnih partnerjev)

Maj/junij: Komisija predlaga priporočila za posamezne države članice, razprave v odborih Sveta, ECOFIN & EPSCO

Junij/julij: Evropski svet potrdi in Svet sprejme priporočila za posamezne države članice